

VIENUOLIKTOJI PAMOKA

Bendravimas

Mokytojas turėtų paaiškinti mokiniams, kaip prašoma patarimo oficialioje, neutralioje ir familiarioje situacijose. Be to, būtų pravartu paaiškinti būdus, kaip mandagiai, neprimetant savo nuomonės kaip vienintelės teisingos patarti žmogui. Tai yra:

- klausimo forma reikšti savo nuomonę, siūlant su ja sutikti ir pašnekovui:

Ar tu nemanai, kad reikėtų nueiti pas gydytoją?

Ar nesutinki, kad šį darbą reikėtų padaryti iš naujo?

- sudaryti regimybę, kad leidžiama pašnekovui rinktis, nors iš tikrųjų manoma, kad yra tik vienas tinkamas problemos sprendimo būdas:

Man atrodo, tau geriau neiti į darbą, o porą dienų pagulėti.

Kadangi šių raiškos būdų būtų mokoma papildomai, mokytojui reikėtų atsižvelgti į grupės gebėjimus ir poreikius.

Žodynas

Šios pamokos leksika, apibendrinta sąvoka „kasdienybė“, apima žodžius, reikalingus darbe. Orientuotasi į žmogų, kuris dirba įstaigoje ar įmonėje prie rašomojo stalo. Žinoma, gali būti taip, kad vadovėlio teikiama leksika netenkina mokinių poreikių. Tokiu atveju mokytojas, pasitaręs su mokiniais, turėtų sudaryti reikalingų žodžių sąrašą.

Be to, mokytojas turėtų papasakoti, kokie Lietuvoje būna formalūs ir neformalūs santykiai darbe ir su oficialiais asmenimis. Galbūt mokiniams būtų pravartu žinoti, kokia yra visuomenės struktūra, kokie jos sluoksniai ir jų tarpusavio santykiai.

Mokant žodžių, apibendrintų sąvoka „ryto darbai“, reikėtų labai atidžiai paaiškinti rengimosi veiksmožodžių vartoseną. Skirkite laiko priešdėliams, kurie vartojami su šiais veiksmožodžiais.

Gramatika

1. Sangražiniai veiksmožodžiai.

Mokiniams tai labai sunki tema. Neskubėkite, nenorėkite per vieną pamoką išmokyti visų laikų ir nuosakų. Aiškiai parodykite mokiniams, kuo skiriasi šios formos nuo kitų veiksmožodžių.

Būtojo dažninio laiko formoms galite skirti kiek mažiau laiko, nes jos vartojamos rečiau. Tačiau nepamirškite priminti, kad šios formos, nors jų galūnės yra kaip būtojo kartinio laiko veiksmožodžių, padaromos iš bendraties kamieno. To paties nepamirškite pakartoti ir kalbėdami apie būsimąjo laiko formas. Be to, paaiškinkite priebalsių asimiliaciją, kuri vyksta būsimąjo laiko formose, kai bendraties dalis (be **-ti**) baigiasi garsais *s, š, z, ž*: *verstis – versis, neštis – nešis; megtis – megsis, vežtis – vešis*.

Mokiniai turėtų prisiminti, kad ir liepiamoji, ir tariamoji nuosakos daromos iš veiksmožodžių bendraties kamieno. Be to, priminkite šių nuosakų formantus **-k-** ir **-t-**. Pakartokite, kada tariamosios nuosakos formose **t** virsta **č**.

2. Sangražiniai veiksmožodžiai su priešdėliais.

Pradžioje galėtumėte mokyti veiksmožodžių su neigiamu priešdėliu **ne-**, jis mokiniams yra lengviausias. Vartojant **ne-** nereikia galvoti, kokį priešdėlį pridėti, pakanka perkelti sangražos dalelytę. Tik tada, kai mokiniai jau suvokė šį reiškinį ir geba gana automatiškai taikyti kalbėdami, pasiūlykite jiems užduočių, kuriose reikėtų prisiminti, kokį priešdėlį pridėti prie veiksmožodžio. Akcentuokite mokiniams, kad šiais atvejais veiksmožodžių galūnės nesiskiria nuo nesangražinių veiksmožodžių.

3. Veiksmo pabaiga ir tęsinys.

Priešdėlis *nebe-* rodo, kad anksčiau veiksmas vyko, bet dabar daugiau nevyksta. Priešdėlis *tebe-* rodo, kad veiksmas ir anksčiau vyko, ir vis dar vyksta.

4. Deminutyvai.

Prieš mokydami sudaryti deminutyvus, paaiškinkite mokiniams, kodėl yra pravartu bent jau suprasti tokius žodžius, suvokti, iš kokių žodžių ir su kokiomis priesagomis jie padaryti. Pasakykite, kad lietuviai labai mėgsta vartoti šias formas, ypač bendraudami šeimose, su mažais vaikais. Labai dažnai taip sudaromi vardai, kuriais vadinami artimi žmonės, vaikai: *Algiukas, Jokūbėlis, Martynukas, Rūtelė, Linutė, Birutėlė*.

Galima pakalbėti ir apie tai, kad deminutyvinės formos gali turėti ir visai kitą reikšmę negu pamatinis žodis, pavyzdžiui, *šakutė, puodelis*.

5. Neigimo raiška. Įvardžiai, prieveiksmiai.

Kalbėdami apie šį gramatikos reiškinių, akcentuokite, kad tiek įvardžiai, tiek prieveiksmiai vartojami tik su neigiamais veiksmažodžiais, kitaip tariant, lietuvių kalbai būdingas dvigubas neigimas.

Paaiškinkite mokiniams, kad įvardis *nė vienas* vartojamas tada, kai renkamės iš kelių žinomų atvejų, pavyzdžiui, *nė vienas iš mūsų*.

Niekas vartojamas kaip daiktavardis; *joks (-ia)* – kaip būdvardis; *niekaip* – paneigiamas būdas; *niekur* – vieta; *niekada* – laikas.

1 užduotis. Perskaitykite pokalbius arba jų paklauskite ir pažymėkite, teisingas ar neteisingas teiginys.

Parduotuvėje ponia Milda perka dovanas.

<i>Teiginys</i>	<i>Taip</i>	<i>Ne</i>
1. Milda nori nupirkti dovaną vyro tėvui.	+	
2. Prieš metus Milda dovanojo šaliką.	+	
3. Milda nežino, ką norėtų nupirkti.	+	
4. Milda nori dovanoti marškinius.		+

Ponia Jūratė kalbasi su Izabele apie savo sūnus.

<i>Teiginys</i>	<i>Taip</i>	<i>Ne</i>
1. Mantas visada sėdi namie.		+
2. Jūratė prašo Izabelės patarimo.	+	
3. Mišelis domisi sportu.	+	
4. Jūratė nori, kad Mantas jodintų.		+

Šeštadienis. Jau dvylikta valanda, o Mantas dar lovoje. Mama ateina pažiūrėti, kas atsitiko.

<i>Teiginys</i>	<i>Taip</i>	<i>Ne</i>
1. Mantas klausia mamos, ką jam daryti.	+	
2. Mama liepia Mantui sportuoti.		+
3. Mama nori viena dirbti namuose.		+
4. Mantui patinka mamos patarimas.	+	

2 užduotis. Čia sumaišyti du tekstai – apie Vytautą Kielaitį ir Vilių Vaišnį. Atskirkite juos. Sugalvokite pavadinimus.

<i>Vytautas Kielaitis</i>	<i>Vilius Vaišnys</i>
A C E F H	B D G I J

3 užduotis. Iš teksto išrinkite veiksmažodžius, kurie rodo veiksmą dabartyje; veiksmą praeityje.

Galima duoti sugalvoti 4–6 sakinius su šiais veiksmažodžiais.

5 užduotis. Raskite poras. Vienu atsakymu yra daugiau.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
E	G	A	B	F	C

6 užduotis. Susiekite informaciją.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
F	I	H	J	K	D	G	A	C	L	B	M	E

7 užduotis. Mikas pasakoja apie savo studentišką gyvenimą fantazuodamas, šiek tiek pameluodamas. Pabraukite nelogiškas vietas.

Pabrauktos vietos, kurias turėtų rasti mokiniai.

Kai aš buvau studentas, gyvenau pas savo dėdę. Jis buvo senas, 40 metų, bet atrodė gražiai: aukštas, žilais garbanotais plaukais, su barzda ir ūsais, nedidelio ūgio, visada linksmas ir piktas. Dėdė gyveno dideliame name Vilniuje, ant jūros kranto. Šeimos jis niekada neturėjo. Mane priėmė į savo butą kaip vaiką, elgėsi su manim kaip švelnus senelis. Kas rytą keldavo šeštą valandą, turėdavau praustis lediniu vandeniu, lauke daryti mankštą. Pats jis maudydavosi jūroje ne tik vasarą, bet ir žiemą. Brr...

Kai jis skusdavosi ir rengdavosi, aš paprastai virdavau pusryčius. Jis niekada nevalgydavo sumuštinų. Aš turėdavau kepti kiaušiniene, virti ledus, košę, nes dėdė sakydavo, kad būtina valgyti šaltus pusryčius. Jis buvo tikras keistuolis.

Įdomiausia būdavo savaitgaliais. Jis labai dažnai eidavo į cirką ir vesdavosi mane kartu. Gaila, kad jis neturėjo savo vaikų... Aš nenorėdavau su juo pyktis, todėl eidavau kartu. Mes išeidavome prieš dvi ar tris valandas iki koncerto, nes dėdė norėdavo dar pasivaikščioti po parką. Visada labai skubėdavome, ramiai kalbėdavomės apie gyvenimą, apie orą, apie mano mokslus. Labiausiai jis domėjosi mano draugais, ypač draugėmis. Jis niekaip negalėdavo suprasti, kodėl jos rengiasi tik džinsais ir megztiniais. Nė viena mano draugė niekada jam nepatiko.

Na, o cirke dėdė tiesiog pavirsdavo vaiku. Per pertrauką nusipirkdavo saldinių, per varžybas skaniai juos valgydavo, garsiai juokdavosi, miegodavo, džiaugdavosi viskuo kaip mažas vaikas. Tada aš tyliai pykdavau, kad taip gaištu laiką, ir laukdavau, kol viskas baigsis. O dabar manau, kad tai buvo gana įdomus mano gyvenimo laikotarpis.

8 užduotis. Paklauskite teksto. Sužymėkite, kuris paveikslėlis apie Filipo gyvenimą Maskvoje, kuris – apie gyvenimą Vilniuje, o kurie tinka ir Vilniui, ir Maskvai. Užpildykite lentelę.

Žurnalistė Põne Filipai, pėrnai jũs gyvėnõte iř dirbote Maskvojė. Gál galėtumėte palýginti sàvo gyvėnimà teĩ iř čia, Vilniuje. Kuõ skiriasi jũsų paprastà dárbo dienà?

Filipas Hmm... Àš nemėgstu ilgai miegõti, todėl iř Maskvojė kėldavausi, iř čia keliũosi šėštà vãlandà. Maskvojė rytaĩs vaĩzinėdavau dviračiu. Mėš gyvėnõme netoli gražaũs pãrko, taĩ bũvo kuř maloniaĩ pasivaĩnėti. Čia, Vilniuje, rytaĩs taĩp pãt sportũuju. Paprastaĩ žaidžiũ laũko tėnisà sũ vienu kolegà iř ambasãdos arbà sũ dukrà, jėi ji netingi anksčiaũ atsikėlti.

Žurnalistė Õ põ tõ?

Filipas Põ tõ, žinõma, vonià, pũsryčiai. Maskvojė mėš gyvėnõme toli nuõ ambasãdos, àš turėdavau mašinà vaĩziũoti ĩ dárbaĩ apie vãlandà, todėl pũsryčiaudavau anksti, dažniausiaĩ vienas, nės visà mào šeimà ilgai miėga. Õ čia, Vilniuje, viskas artĩ, kėlias neũžima daũg laĩko, todėl labaĩ malõnũ, kàd galiũ pũsryčiauti kãrtu sũ šeimà.

Žurnalistė Aĩ anksti prasideda jũsų dárbas?

Filipas Dažnaĩ valandėlę dárbei turiũ iki pũsryčių, kõl visà mào šeimà dár miėga. Tada ramiaĩ sėdu prie kompiũterio – maždaũg nuõ septyniũ iki aštuoniũ. Õ ambasãdoje bũnũ apie devýnias.

Užduočių bei pratimų atsakymai ir patarimai, kaip juos atlikti.

- Žurnalistė* Aš pietąujuje namiš, aš miestė?
Filipas Kaip kada. Labiausiai mėgstu namiš, bėt dažnai teška pietauti sù ambasados svečiaš restoranė.
Žurnalistė Ő kaip būdavo Maskvojė?
Filipas Maskvojė niekada negalėdavau pietų grįžti nāmo, pėr toli gyvėnome. Paprastaš teš pietaudavau restoranė aš kavinėje.
Žurnalistė Ő kuš geresni restorānai? Maskvojė aš Vilniuje?
Filipas Mān nelabaš patiška restorānai. Teš maštas gaminamas bė mėlės. Nā, gāl Vilniuje kiek geriaū, nės mažiaū žmoniū, nereikia ilgai laukti. Senāmiestyje nemažaš gerū restorānų.
Žurnalistė Pō pietų – vėl dārbas? Aš ilgaš?
Filipas Paprastaš iki penkių. Iš Maskvojė panašiaš būdavo. Pō dārbo aš mėgstu pabūti sù šeima. Čia dažnai einame į teatrūs, koncėrtus, pārodas. Iš Maskvojė eėdavome, bėt teš didėsnis gyvėnimo tešpas, daugiau triukšmo, visuš daugiau žmoniū, dideli atstūmai... Tai labaš vārgina, todėl pō dārbo norėdavosi daugiau pabūti namiš, pailsėti. Ő čia, Vilniuje, viskas ramiaū, jaukiaū, nē tašp pavargstū, todėl iš namū pōilsio reikia mažiaū. Māno žmonā mėgsta svečiūs, todėl pās mūs čia dažnai jū būna, ýpač savāitgaliais.
Žurnalistė Aš vėlaš baigiasi jūsų dārbo diena? Nedirbate vakaraš? Naktimis?
Filipas Dažniausiai nē. Nebešt būna kokių labaš skubių darbų. Aš esū rytinis paūkštis, mieliaū anksti keliūsosi iš anksti gulūsosi. Paprastaš vienuoliktaš aš jaš stėngiuosi būti lóvoje.
Žurnalistė Kuš ramiaū miegóti – Maskvojė aš Vilniuje?
Filipas Chā, chā, chā! Visuš geraš, kai geraš jaučiuosi.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
M	V	V, M	V, M	M	V, M	M	V	V

<i>Ką veikia Filipas?</i>	<i>Kada?</i>
Keliasi.	6 val.
Dirba namuose prie kompiuterio.	nuo 7.00 iki 8.00 val.
Pradedą darbą ambasadoje.	apie 9.00 val.
Baigia darbą.	iki 17.00 val.
Gulasi.	apie 23 val.

9 užduotis. Perskaitykite tekstą. Įrašykite praleistus sakinius. Vienu sakiniu yra daugiau.

A	B	C	D	E
3	1	6	2	5

Niekur netinka – 4.

10 užduotis. Atsakykite į klausimus.

1. *Seniausios Lietuvoje yra sutartinės.*
2. *Labiausiai mėgsta dainuoti dzūkai / žmonės iš pietų Lietuvos – Dzūkijos.*
3. *Lietuvių dainose daug malonių žodžių, deminutyvų.*

1 pratimas. Raskite poras.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
B	E	A	C	F	G	D

5 pratimas. Raskite poras.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
C	H	F	G	B	D	E	A

6 pratimas. Parašykite reikiamą veiksmažodžio esamojo laiko formą.

1. Kada tu *keliesi*? 2. Aš *keliuosi* šeštą valandą. 3. Jonas niekada *nesikelia* labai anksti. 4. Kada jūs *keliatės* savaitgalį? 5. Savaitgalį mes *keliame*s apie devintą valandą. 6. Ar tau patinka anksti *keltis*?
1. Kur tu *mokaisi*? 2. Dabar aš *mokausi* Vilniaus universitete. 3. Ar jūs *mokotės* kiekvieną dieną? 4. Taip, mes *mokomės* kasdien, *nesimokome* tik savaitgaliais.
1. Kuo jūs *domitės*? 2. Mes *domimės* Lietuvos istorija. 3. Ar tu *domiesi* architektūra? 4. Aš *nesidomiu* architektūra, aš *domiuosi* muzika. 5. Mano brolis *domisi* architektūra.

7 pratimas. Parinkite kiekvienam veiksmažodžiui tinkamą žodį. Įrašykite žodžius į sakinius.

2. praustis – šaltas vanduo	Mano brolis visada <i>prausiasi šaltu vandeniu</i> .
3. šluostytis – rankšluostis	Tomas visada <i>šluostosi</i> šituo mėlynu <i>rankšluosčiu</i> .
4. klotis – lova	Mano dukra visada pati <i>klojasi lovą</i> .
5. valytis – dantys	Ar tu <i>valaisi dantis</i> rytą ir vakare?
6. pirktis – drabužiai	Tėvas labai retai pats <i>perkasi drabužius / drabužių</i> .
7. džiaugtis – kelionė	Mes labai <i>džiaugiamės kelione</i> į Italiją.
8. tikėtis – tu	Ar tu <i>tikiesi</i> , kad viskas bus gerai?
9. mokytis – kalba	Šįmet mano draugas iš Prancūzijos Vilniuje <i>mokosi</i> lietuvių kalbos.
10. kalbėtis – profesorius	Studentai <i>kalbasi</i> su <i>profesoriumi</i> apie savo egzaminą.
11. domėtis – teatras	Ar jūs <i>domitės</i> teatru?
12. ilsėtis – prie jūros	Mes kasmet <i>ilsimės</i> prie jūros.

8 pratimas. Perskaitykite atsakymus, baikite rašyti klausimus.

1. Kada tu paprastai *keliesi*?
2. Ko tu dažniausiai *verdie*si rytais?
3. Ar tu dažnai *valaisi* batus?
4. Paprastai tu *šukuojiesi* šepėčiu ar šukomis?
5. Ką jūs *rengiatės* žiemą?
6. Kada / Kuo jūs *džiaugiatės*?
7. Ar tu dažnai *perkiesi* naujų drabužių?
8. Kada *baigiasi* lietuvių kalbos pamoka?
9. Ko tu dabar *mokaisi*?
10. Su kuo savaitgaliais tu ilgai *kalbiesi* telefonu?

9 pratimas. Užpildykite lentelę.

	<i>Bendratis</i>	<i>Šiandien</i>	<i>Vakar</i>	<i>Rytoj</i>
Aš	<i>autis</i>	<i>aunuosi</i>	<i>aviausi</i>	<i>ausiuosi</i>
Jis, ji	<i>rengtis</i>	<i>rengiasi</i>	<i>rengėsi</i>	<i>rengsis</i>
Aš	<i>praustis</i>	<i>prausiuosi</i>	<i>prausiausi</i>	<i>prausiuosi</i>
Tu	<i>valytis</i>	<i>valaisi</i>	<i>valeisi</i>	<i>valysiesi</i>
Mes	<i>džiaugtis</i>	<i>džiaugiamės</i>	<i>džiaugėmės</i>	<i>džiaugsimės</i>
Jis, ji	<i>baigtis</i>	<i>baigiasi</i>	<i>baigėsi</i>	<i>baigsis</i>
Tu	<i>šukuotis</i>	<i>šukuojiesi</i>	<i>šukavaisi</i>	<i>šukuosiesi</i>
Aš	<i>virtis</i>	<i>verduosi</i>	<i>viriausi</i>	<i>virsiuosi</i>
Mes	<i>plautis</i>	<i>plaunamės</i>	<i>plovėmės</i>	<i>plausimės</i>
Jūs	<i>kalbėtis</i>	<i>kalbatės</i>	<i>kalbėjotės</i>	<i>kalbėsitės</i>
Tu	<i>mokytis</i>	<i>mokaisi</i>	<i>mokeisi</i>	<i>mokysiesi</i>
Aš	<i>domėtis</i>	<i>domiuosi</i>	<i>domėjausi</i>	<i>domėsiuosi</i>
Jūs	<i>ilsėtis</i>	<i>ilsitės</i>	<i>ilsėjotės</i>	<i>ilsėsitės</i>
Jie, jos	<i>juoktis</i>	<i>juokiasi</i>	<i>juokėsi</i>	<i>juoksis</i>
Mes	<i>tikėtis</i>	<i>tikimės</i>	<i>tikėjomės</i>	<i>tikėsimės</i>

10 pratimas. Parašykite reikiamą veiksmažodžio esamojo arba būtojo kartinio laiko formą.

- Ar vakar tu blogai *jauteisi*? 2. Taip, vakar aš *jaučiausi* blogai, bet šiandien *jaučiuosi* gerai.
- Ar jūs gerai *jaučiatės* / *jautėtės*? 4. Tomas vakar *jautėsi* gerai, o šiandien turi temperatūros.

- Kur jūs *ilsėjotės* pernai? 2. Pernai mes *ilsėjomės* prie jūros, Nidoje, o jūs? 3. Aš pernai *ilsėjausi* kaime, pas senelius. 4. Kada jūs paprastai *ilsitės*? 5. Aš paprastai *ilsiuosi* rugpjūtį. 6. Aš niekada *nesiilsiu* / *nesiilsėjau* kovą.

- Vakar mes *tvarkėmės* namus. 2. Ar jūs vakar *tvarkėtės* namus? 3. Vakar aš *nesitvarkiau*, aš *tvarkiausi* savaitgalį. 4. Kada tu *tvarkaisi* / *tvarkeisi* namus? 5. Aš visada *tvarkausi* namus šeštadieniais.

11 pratimas. Baikite rašyti klausimus ir atsakymus.

- Ar tu jau *nusivalei* batus?
– Ne, bet dabar *valausi*.
- Ar Jonas jau *nusiskuto* barzdą?
– Ne, bet jau *skutasi*.
- Ar tu jau *susidėjai* daiktus į lagaminą?
– Ne, bet dabar *deduosi*.
- Ar vakar tu *mokeisi* naujus žodžius?
– Ne, bet dabar *mokausi*.
- Ar Monika jau *susišukavo*?
– Ne, bet dabar *šukuojasi*.

6. – Ar tu jau *išsivirei* kavos?
– Ne, bet dabar *verduosi*.
7. – Ar tu *užsimovei* pirštines? Labai šalta.
– Ne, bet jau *maunuosi*.
8. – Ar tu labai *apsidžiaugei*, kai gavai laišką?
– Taip, ir dabar dar labai *džiaugiuosi*.
9. – Ar vaikai jau *nusiplovė* rankas?
– Ne, bet dabar *plaunasi*.

12 pratimas. Parašykite reikiamą veiksmažodžio būsimąją formą.

1. Kai važiuosime į kalnus, mes *rengsimės* patogius drabužius. 2. Ką tu *rengsiesi*, kai važiuosi prie jūros? 3. Aš *rengsiuosi* suknelę. 4. Ar jūs *rengsitės* kostiumą, kai eisite į koncertą? 5. Ne, aš *nesirengsiu* kostiumo, o Jonas *rengsis*.

1. Rytoj aš *klausysiuosi* radijo, nes kalbės mūsų studentai. 2. Ar jūs taip pat *klausysitės* tos laidos? 3. Poryt mes eisime į filharmoniją, *klausysimės* klasikinės muzikos koncerto. 4. Rūta taip pat eis su mumis ir *klausysis* klasikinės muzikos.

1. Kur jūs *ilsėsitės* kitais metais? 2. Mes *ilsėsimės* Italijoje. 3. Kada tu *ilsėsi* kitą vasarą? 4. Aš *ilsėsiuosi* birželį. 5. Mano draugai *ilsėsis* liepą.

13 pratimas. Baikite rašyti sakinius.

1. Kitais metais mes *ilsėsimės* kalnuose.
2. Vakar taip pat *guliausi* vėlai.
3. Šiandien jis taip pat *klausosi*.
4. Ji visada *džiaugiasi* dovanomis.
5. Kai nelis, *valysiuosi* tik kartą per savaitę.
6. O aš *prausiuosi* tik šiltu.
7. Mano prosenelis dantis *valėsi* / *valydavosi* druska.
8. Rytoj taip pat *mokysiuosi*.
9. Mano mama taip pat *verdasi* stiprią kavą.
10. Prieš kelerius metus aš taip pat *mokiausi* šioje mokykloje.

14 pratimas. Parašykite sakinius. Žodžių tvarka yra gera.

1. *Kasdien mes mokomės lietuvių kalbos.*
2. *Vakar studentai tarėsi su profesoriumi dėl egzamino.*
3. *Ar jūs domitės sportu?*
4. *Aš visada perkuosi daržoves / daržovių ir vaisius / vaisių mažame turguje prie namų.*
5. *Kokios muzikos tu klausaisi paprastai?*
6. *Rytoj su draugais mes kalbėsime apie vasaros atostogas.*
7. *Kur tu ilsėsi / ilsėjaisi šią vasarą?*
8. *Tėvai rūpinasi mažais vaikais.*
9. *Ar tu vakar tvarkeisi namus?*

10. *Vakar aš jaučiausi blogai, o šiandien jaučiuosi jau geriau.*
11. *Ar vakar jūs matėtės su dėstytoju?*
12. *Kelintą valandą tu keliesi kiekvieną dieną?*
13. *Ar tu jaudiniesi prieš egzaminą?*

15 pratimas. Liepkite ir paprieštaraukite.

1. *Aukis šiltus batus. – Ne, nesiausiu.*
2. *Valykis dantis. – Ne, nesivalysiu.*
3. *Šukuokis. – Ne, nesišukuosiu.*
4. *Tvarkykis. – Ne, nesitvarkysiu.*
5. *Maukis pirštines. – Ne, nesimausiu.*
6. *Kelkis. – Ne, nesikelsiu.*
7. *Gulkis. – Ne, nesigulsiu.*
8. *Mokykis eilėraščių. – Ne, nesimokysiu.*
9. *Prauskis. – Ne, nesiprausiu.*
10. *Dėkis kepurę. – Ne, nesidėsiu.*

16 pratimas. Sujunkite žodžius, kurie tinka vienas prie kito. Po to liepkite draugams atlikti šiuos veiksmus.

paltas	rengtis	autis: aukis, aukimės, aukitės	<i>apsiauk</i>	<i>nusiauk</i>
akiniai	dėtis	rištis: riškis, riškimės, riškitės	<i>užsirišk</i>	<i>atsirišk</i>
kelnės	mautis	rengtis: renkis, renkimės, renkitės	<i>apsirenk</i>	<i>nusirenk</i>
batai	autis	mautis: maukis, maukimės, maukitės	<i>užsimauk</i>	<i>nusimauk</i>
saga	segtis	segtis: sekis, sekimės, sekitės	<i>užsisek</i>	<i>atsisek</i>
skara	rištis			

17 pratimas. Pakeiskite sakinius pagal pavyzdį.

1. *Brolis mokytųsi, jei norėtų.*
2. *Sesuo tartųsi su tėvais, jei turėtų problemų.*
3. *Mes ilsėtų(mė)mės, jei galėtume.*
4. *Aš džiaugčiausi, jei ateitų draugai.*
5. *Jūs ilgai kalbėtų(mė)tės, jei susitiktų(mė)te.*
6. *Jei būčiau prie ežero, maudyčiausi.*
7. *Jei Inga turėtų pinigų, pirktųsi knygu.*
8. *Jei ji būtų namie, klausytųsi muzikos.*

18 pratimas. Parašykite sakinių pradžias.

1. *Aš pirkčiausi automobilį, bet neturiu pinigų.*
2. *Brolis keltųsi anksti, bet nėra pirmos paskaitos.*
3. *Jonas maudytųsi jūroje, bet vanduo šaltas.*
4. *Aš gulčiausi anksčiau, bet turiu daug darbų.*
5. *Linas mokytųsi, bet tingi.*
6. *Aš aučiausi, bet nerandu kito bato.*

19 pratimas. Atsakykite į klausimus pagal pavyzdį.

1. Ar brolis skaito ilgus romanus? – *Brolis neskaito ilgų romanų.*
Anksčiau brolis skaitydavo, bet dabar nebeskaito ilgų romanų.
2. Ar sesei patinka filmai apie meilę? – *Sesei nepatinka filmai apie meilę.*
Anksčiau sesei patikdavo, bet dabar nebepatinka filmai apie meilę.
3. Ar tu mėgsti rūgščius obuolius? – *Aš nemėgstu rūgščių obuolių.*
Anksčiau aš mėgdavau, bet dabar nebemėgstu rūgščių obuolių.
4. Ar jūs mokotės vokiečių kalbos? – *Aš nesimokau vokiečių kalbos.*
Anksčiau mokydavausi, bet dabar nebesimokau vokiečių kalbos.
5. Ar jūs vasarą važiuojate prie jūros? – *Mes vasarą nevažiuojame prie jūros.*
Anksčiau važiuodavome, bet dabar nevažiuojame vasarą prie jūros.
6. Ar jūs keliaujate į kalnus? – *Mes nekeliaujame į kalnus.*
Anksčiau keliaudavome, bet dabar nekeliaujame į kalnus.
7. Ar Darius dar susitinka su Milda? – *Darius jau nesusitinka su Milda.*
Anksčiau Darius susitikdavo, bet dabar nebesusitinka su Milda.
8. Ar Linas prausiasi šaltu vandeniu? – *Linas nesiprausia šaltu vandeniu.*
Anksčiau Linas prausdavosi, bet dabar nebesiprausia šaltu vandeniu.
9. Ar Audra ilsisi kaime? – *Audra nesiils kaime.*
Anksčiau Audra ilsėdavosi, bet dabar nebesiils kaime.
10. Ar tėvai pyksta su vaikais? – *Tėvai nesipyksta su vaikais.*
Anksčiau tėvai pykdavosi, bet dabar nebesipyksta su vaikais.

20 pratimas. Baikite dialogus pagal pavyzdį.

1. **B** Taip, dar *tebekepa*. / Gaila, bet jau *nebekepa*.
2. **B** Taip, dar *teberašo*. / Gaila, bet jau *neberašo*.
3. **B** Taip, dar *tebegyvename*. / Gaila, bet jau *nebegyvename*.
4. **B** Taip, dar *tebedraugauju*. / Gaila, bet jau *nebedraugauju*.
5. **B** Taip, dar *teberašo*. / Gaila, bet jau *neberašo*.
6. **B** Taip, dar *tebelankau*. / Gaila, bet jau *nebelankau*.

21 pratimas. Parinkite ir įrašykite tinkamą žodį.

Priminkite mokiniams, kad įvardis **nė vienas** vartojamas tada, kai renkamės iš kelių žinomų atvejų, pavyzdžiui, **nė vienas iš mūsų**.

1. Ar man *niekas* neskambino?
2. *Niekur* nerandu savo akinių: ieškojau ir ant stalo, ir ant lentynos.
3. *Nė vienas* iš mano draugų nematė naujos parodos.
4. Aš *niekada* nebuvau Paryžiuje, bet labai noriu ten nuvažiuoti.
5. *Nė viena* iš mano draugių negali ateiti į tą vakarėlį.
6. *Niekaip* nesuprantu, kaip tu gali miegoti visą dieną.
7. Kada atneši mano knygą? – Atleisk, bet aš neturiu *jokios* tavo knygos.
8. Ar šiandien nėra *jokio* susitikimo?
9. *Nė vienoje* bibliotekoje neradau reikalingos knygos.
10. Klausiausi paskaitos lietuviškai, bet *nieko* nesupratau.

22 pratimas. Raskite žodžių poras (I.). Įrašykite į sakinius (II.) tinkamus žodžius.

Tai pratimas, kuris turėtų padėti mokiniams aiškiau suprasti neigimą reiškiančius žodžius. Perskaitykite su mokiniais visus žodžius, dar kartą išsiaiškinkite juos ir paprašykite rasti antonimus.

I.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
E	F	D	B	A	C

II.

1. Visur gera, bet namie – geriausia.
2. *Keli iš mūsų*, konkrečiai – penki, norėtų dalyvauti konferencijoje.
3. *Niekur* nerandu savo paso: ar nematei, kur jį padėjau?
4. *Niekaip* negaliu suprasti šio matematikos uždavinio.
5. *Kaip* įdomu klausytis tavęs!
6. *Niekas* neturi sužinoti šios informacijos.
7. Mes *visi* džiaugiamės tavo sėkme.
8. *Koks* darbas tau patiktų?
9. Man *visada* patinka modernaus meno parodos.
10. *Nė vienas* iš mūsų negalėjo taip padaryti.
11. Gaila, bet nebuvau *niekada* Australijoje.
12. *Joks* darbas nėra prastas.

23 pratimas. Parašykite šiuos sakinius neigiamai.

1. *Niekas* neskaitė šios knygos.
2. *Nė vienas* iš mūsų negalės važiuoti į ekskursiją.
3. *Negirdėjau* jokių naujienų.
4. *Niekaip* nesupratau šio pratimo.
5. *Mieste* niekur neveikia fontanai.
6. *Aš* nebuvau Londone.
7. *Nė viena* mano draugė dabar nesiilsė prie jūros.
8. *Tu* niekada nevēluoji.
9. *Šią* žiemą Lietuvoje niekur nebuvo daug sniego.
10. *Jis* visai nemėgsta keliauti niekaip, niekur ir niekada.

24 pratimas. Parašykite, iš kokių žodžių padaryti šie žodžiai.

1. Katinėlis – <i>katinas</i>	7. Knygutė – <i>knyga</i>
2. Sūnelis – <i>sūnus</i>	8. Petriukas – <i>Petras</i>
3. Paukštelis – <i>paukštis</i>	9. Rankytė – <i>ranka</i>
4. Lėkštutė – <i>lėkštė</i>	10. Batelis – <i>batas</i>
5. Puodukas – <i>puodas</i>	11. Sijonėlis – <i>sijonas</i>
6. Mindaugėlis – <i>Mindaugas</i>	

25 pratimas. Sudarykite žodžius.

1. <i>Namukas</i>	7. <i>Bernelis</i>	13. <i>Knygutė</i>
2. <i>Puodukas</i>	8. <i>Namelis</i>	14. <i>Lėkštutė</i>
3. <i>Dantukas</i>	9. <i>Senelis</i>	15. <i>Daivutė</i>
4. <i>Lėktuvėlis</i>	10. <i>Mašinėlė</i>	16. <i>Gėlytė</i>
5. <i>Anūkėlis</i>	11. <i>Kaimynėlė</i>	17. <i>Skarytė</i>
6. <i>Kaimynėlis</i>	12. <i>Anūkėlė</i>	18. <i>Lovytė</i>

26 pratimas. Susiekite paveikslėlius su sakiniais.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
A	E	H	I	C	L	K	D	N	B	J	M	G	F	O

Iš sakinių sudėkite tekstą.

Tekstas:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
A	G	B	M	C	N	I	J	K	H	E	F	L	D	O

27 pratimas. Žurnale radote įdomios statistikos. Apžiūrėkite diagramas, perskaitykite komentarus. Įvertinkite teiginius.

Šis pratimas – puiki proga diskusijai apie požiūrį į darbą.

Padiskutavus grupėje, mokiniams būtų lengviau 28 pratimą atlikti namuose.

<i>Teiginys</i>	<i>Taip</i>	<i>Ne</i>
1. Svarbiausia gauti didelę algą.		+
2. Daugiau negu pusė respondentų nori dirbti tai, kas jiems patinka.	+	
3. Mažiau nei pusei žmonių svarbu geri kolegos.	+	
4. Visi nori darbe bendrauti su žmonėmis.		+
5. Kūrybiškumas svarbus trečdaliui jaunuolių.		+
6. Jaunimui svarbu tapti viršininkais.	+	
7. Beveik trečdaliui jaunimo materialiai padeda tėvai.	+	
8. Privačiose įmonėse dirba daugiau jaunimo negu valstybinėse.		+
9. Dalis jaunimo turi savo verslą.	+	
10. Dauguma jaunimo gyvena iš stipendijos.		+

29 pratimas. Prisiminkite profesijų pavadinimus. Klausydami tekstų pažymėkite, kokios profesijos žmogus kalba. Užpildykite lentelę.

1. Mėno profesija nėra lengva. Reikia nuolat daug skaityti. Kadangi visą laiką dirbu su žmonėmis, dažnai nėra lengva, nes pacieštai labai jaudinasi, būna pikti. Dirbu ir naktimis, ir dienomis – kaip reikia. Darbas man patinka, ypač kai galiu padėti žmonėms. Tik vieną bėdą – mažos algos.

2. Galiu pasidžiaugti – savo darbą dirbu labai gerai. Kąs vieną kartą valgė mėno tortų ar pyragų, tās norės jų ir kitą kartą. Mėn malonė. Negalėčiau visą dieną dirbti su žmonėmis. Vienam daug geriau. Tik blogai, kàd visą laiką valgau, todėl esu neplėnas.

3. Mąno kolektīvas labā draūgiškas. Visi bendradarībiai geri, šveīnūs. Kitaīp būti negāli, jūk mēs dirbame sū vaikaīs īr paaugliaīs. Mān labāī patiņka dirbti sū jaunaīs žmonēmīs – jiē tūri daūg idējū, nōri daūg īshmōkti... Tik ūž mūsū dārbā peŗ mažaī mōka, atlyginimai turētū būti didesnī.

4. Klāusiate, kās patiņka aŗ nē māno darbē? Aš stataū namūs, todēl puikū, kaī mataū sāvo dārbo rezultātā – naujā nāmā. Taīp pāt malonū matyti, kaīp žmōnēs džiaūgiasi, kād gyveņs naujamē namē. Tik darbē daūg triūkšmo – taī blogāī, nēs labāī nuō jō pavargstū.

5. Visi jauni žmōnēs, ō ypač merginos, māno, kād māno profesija yrā pati įdomiausia. Visos svajōja būti grāžios īr vaidinti kinē arbā teatrē. Taīp, dirbti – puikū. Bēt niēkas negalvōja, kād taī sunkūs dārbas. Kād žmōnēms tū patiksi tik tadā, kaī pamiŗši savē īr tāpsi kitū. Dejā, dažnaī būna taīp, kād ilgaī negāuni vaidmeņs naujamē spektaklyje, tadā labāī liūdna.

6. Keistā māno profesija. Politika – sunkūs dārbas. Aš geraī jaučiūosi tadā, kaī galiū padēti žmōnēms, kād jū gyvenimas būtų lengvesnis. Sunkū īr piktā, kaī tāvo dārbas nedūoda tokiū rezultātū, kokiū nōri. Įr niēko negāli pakeīsti. Ő taīp yrā dažnaī.

<i>Teksto Nr.</i>	<i>Profesija</i>	<i>Kas darbe patinka</i>	<i>Kas darbe nepatinka</i>
4	Statybininkas	Mato rezultata – naują namą.	Triukšmas, nes labai pavargsta.
5	Aktorė	Dirbti, vaidinti.	Neturėti darbo.
1	Gydytojas	Gali padėti žmonėms.	Mažos algos.
6	Politikas	Padėti žmonėms, kad jų gyvenimas būtų lengvesnis.	Kai nėra tokių rezultatų, kurių norėtų. Kai nieko negali pakeisti.
3	Mokytoja	Dirbti su jaunuais žmonėmis.	Mažas atlyginimas.
2	Kepėjas	Dirba vienas.	Negali suliesėti, yra neplonas.

30 pratimas. Paklauskite ir pasakykite pagal pavyzdį.

Jōnas praūsiasi.	Jōnai, praūskis.
Danguōlė māudosi.	Danguōle, māudykis.
Kęstūtis reņgiasi.	Kęstūti, reņkis.
Dārius šukūojasi.	Dāriau, šukūokis.
Mokinỹs stōjasi.	Mokinỹ, stōkis.
Mēs gulāmės.	Mēs gulķimės.
Jūs džiaūgiatēs.	Jūs džiaūkitēs.
Tū mōkaisi.	Tū mōkykis.
Mōnika rišasi skārą.	Mōnika, riškis skārą.
Ēglė dėdasi ākinius.	Ēgle, dėkis ākinius.

31 pratimas. Paklauskite ir pasakykite pagal pavyzdį. Kad būtų lengviau, žiūrėkite į veiksmazodžių priešdėlius.

Pamokā baįgiasi.	Pamokā pasibaigē.
Draugaī kalībasi.	Draugaī pasikalbējo.
Jōnui sėkasi.	Jōnui pasisekē.

Studeñtai sténgiasi.	<i>Studeñtai pasisténgé.</i>
Àš klójuosi lóvą.	<i>Àš pasiklójau lóvą.</i>
Vaikas dziaũgiasi.	<i>Vaikas apsidžiaugé.</i>
Berniukas praũsiasì.	<i>Berniukas nusìprausé.</i>
Mamà šypsosi.	<i>Mamà nusišypsójo.</i>
Mergáitè šukúojasi.	<i>Mergáitè susišukávo.</i>
Kaimýnai pýkstasi.	<i>Kaimýnai susipýko.</i>

32 pratimas. Paklausykite ir pasakykite pagal pavyzdį.

Jõnas skaĩto.	<i>Jõnas dár tebeskaĩto.</i>	<i>Jõnas jaũ nebeskaĩto.</i>
Vaĩkas mièga.	<i>Vaĩkas dár tebemièga.</i>	<i>Vaĩkas jaũ nebemièga.</i>
Tù kalbi.	<i>Tù dár tebèkalbi.</i>	<i>Tù jaũ nebèkalbi.</i>
Mès gùlime.	<i>Mès dár tebègulime.</i>	<i>Mès jaũ nebègulime.</i>
Vaikaĩ pýksta.	<i>Vaikaĩ dár tebepýksta.</i>	<i>Vaikaĩ jaũ nebepýksta.</i>
Mès draugáujame.	<i>Mès dár tebedraugáujame.</i>	<i>Mès jaũ nebedraugáujame.</i>
Liùdas íeško.	<i>Liùdas dár tebeíeško.</i>	<i>Liùdas jaũ nebeíeško.</i>
Jũs dirbate.	<i>Jũs dár tebedìrbate.</i>	<i>Jũs jaũ nebedìrbate.</i>
Àš mókausi.	<i>Àš dár tebesimókau.</i>	<i>Àš jaũ nebesimókau.</i>

33 pratimas. Paklausykite ir pabraukite kirčiuotus skiemenis.

kėliasi, atsikelia, atsikélė, atsikéls,
reñgdavosi, reñgsis, reñgiasi, apsirengė,
šlúostytis, nusišlúostė, šlúostysis,
aũtis, aũnasi, apsiavė, apsiaũs,
juõktis, nusijuokė, juõkdavosi, juõksis,
šypsótis, nusišypsós, šũpsosi, nusišypsójo,
baĩgiasi, pasibaĩgs, pasibaigė, baĩgdavosi